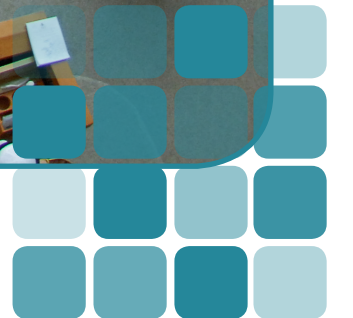

KUVEYT'TE PARLAMENTO SEÇİMLERİ VE DÖNÜŞÜM SİNYALLERİ

MEHMET RAKİPOĞLU

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2020

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA
Telefon : +90 850 888 15 20
Email : info@orsam.org.tr
Fotoğraflar : Anadolu Ajansı (AA)

KUVEYT’TE PARLAMENTO SEÇİMLERİ VE DÖNÜŞÜM SİNYALLERİ

Yazar Hakkında

Mehmet Rakipoğlu

1993 İstanbul doğumlu olan Mehmet Rakipoğlu Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde lisans eğitimini tamamladı. 2015-2016 akademik yılında Polonya’nın Szczecin şehrinde Erasmus programı kapsamında eğitim gördü. 2015-2017 yılları arasında Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Enstitüsü’nde öğrenci asistanı olarak görev yaptı. 2017-2019 arası aynı enstitüde YÖK 100/2000 bursiyeri olarak görev yaptı. 2017’den beri aynı enstitüde Ortadoğu Çalışmaları alanında doktora programına devam eden Rakipoğlu, 2019’dan beri Batman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır. 2017 yılında Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından desteklenen bir projede araştırmacı olarak görev almıştır. Yerli ve yabancı medya ve düşünce kuruluşlarına birçok görüş, analiz, rapor yazmıştır. Araştırma alanları arasında Körfez ülkelerinin dış politikaları, Türkiye’nin Körfez politikası ve siyasal İslam, Ortadoğu’daki toplumsal hareketler, din-siyaset ilişkileri gibi konular yer almaktadır. Rakipoğlu iyi derecede İngilizce, orta seviyede Arapça bilmektedir. Evli ve bir kız çocuğu babasıdır.

Aralık 2020

İÇİNDEKİLER

Giriş.....	3
Seçim Öncesi Tartışmalar	3
Katılım, Adaylar ve Kadınlar.....	4
Aşiretler, Gençler ve Muhalefetle Dolu Meclis.....	6
Sonuç	8
Dipnotlar	10

Giriş

İsrail ile normalleşmeye karşı en sert duruşu sergileyerek Körfez'de kendine özgü bir siyaset izleyen Kuveyt sahip olduğu parlamento ve gerçekleşen "demokratik" seçimlerle de Körfez'deki diğer aktörlerden farklılaşmaktadır. Ülkenin bağımsızlığını elde etmesinden iki yıl sonra 1963'te kurulan Ümmet Meclisi, Kuveyt'in "Körfez'in en demokratik ülkesi" olarak tanımlanmasını sağlamaktadır. Bu anlamda 5 Aralık'ta Kuveyt halkı 50 parlamento üyesinin belirlenmesi için sandık başına gitmiştir. Dört yılda bir rutin olarak yapılan seçimler, her ne kadar tam anlamıyla demokratik olmasa da Körfez siyasetinin demokratikleşmesi adına önemli olarak görülmektedir. Koronavirüs salgını ve petrol fiyatlarındaki düşüşün neden olduğu likidite kriziyle karşı karşıya olan Kuveyt'te hükûmet bir süredir bütçe açığını kapatmak için devlet maliyesini artırmaya çalışmaktadır. Maliye Bakanının, memur maaşlarının bile ödenemeyebileceğini açıklaması ekonomik durumun hiç de iç açıcı olmadığını göstermektedir. Ayrıca 29 Eylül 2020'de Kuveyt dış politikasının mimarı olarak bilinen Şeyh es-Sabah'ın¹ vefat etmesi de bir diğer önemli gelişme olarak önümüze çıkmaktadır. Öte yandan İsrail ile normalleşme örüntüsünün Körfez'de tezahür etmesi ve ABD'deki başkanlık seçimlerinin bölgeye yansımaları da dış politika bağlamında etkileyici meseleler arasında zikredilebilir. Söz konusu ekonomik sorunlar, siyasi geçiş süreci ve koronavirüs salgını halkın 18. Parlamento Seçimleri için sandığa gitmesini engellememiştir. Aksine El-Cerida gazetesine göre 2016 yılında 483.000 olan seçmen sayısı 2020'de artarak 567.694 olmuştur. Seçimlerden önce ilk etapta 395 kişi aday olmuştur. Seçim kanununun 24. maddesi adayların seçimden bir hafta önceye kadar adaylıklarını geri çekebileceklerini belirtmektedir. Gerek bazı adayların geri çekilmesi ge-

rekse bazı adayların adaylıklarının düşürülmesi sonucu 326 adayla seçimler başlamıştır. Bu anlamda bu çalışma 5 Aralık'ta gerçekleşen parlamento seçimlerinin sonuçlarının Kuveyt siyasetinde ne anlam ifade ettiğini tartışmaktadır. Seçim sonuçlarından önce seçim öncesi tartışmalara bakmak yerinde olacaktır.

Dört yılda bir rutin olarak yapılan seçimler, her ne kadar tam anlamıyla demokratik olmasa da Körfez siyasetinin demokratikleşmesi adına önemli olarak görülmektedir.

Seçim Öncesi Tartışmalar

Seçim kampanyalarındaki ana maddelerinden biri siyasi reformdur. Her ne kadar ucu açık bir konu olsa da muhalif adayların birçoğu meclisin işlevsizliğinden ve hükûmetin gölgesi altında kalmasından kaynaklı siyasi sorunların olduğuna vurgu yaparak reform çağrılarında bulunmuştur. Ayrıca kronikleşmiş statükocu siyasi sistemin, halk tarafından da rahatsızlıkla karşılandığı iddia edilmiştir. Bununla ilgili olarak (bir kişi bir oy) tek devredilemez oy sisteminin de değişmesi çok fazla gündeme getirilmiştir. Özellikle 2016'daki bazı milletvekillerinin mezkûr sistemin değişmesi yönünde dört kez kanun tasarısı sunmalarından sonra bu mesele tartışmaya açılmıştır. Birçok milletvekili bu sistemin işlevsiz olduğunu anlamış ve sistemin reforme edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu anlamda muhalefetin ve adayların seçim sistemini değiştiren yasanın reforme edilmesi noktasında uzlaşa hâlinde olduğu söylenebilir. Ayrıca mevcut seçim sisteminin aşiretlerin gücünü artırmaya elverişli olması ve mezhepçiliği temsil noktasında önemli engeller oluşturduğu söylenebilir. Bununla bir-

likte bu sistem bakanların sorumlu tutulabileceği muhalefetin olduğu bir meclisi ve reform şansını azaltmaktadır.

Malezya Fonu skandalı olarak bilinen skandalla birçok milletvekilinin para aklama ve insan kaçakçılığına karıştığı bilinmektedir.

Seçimlerden önce tartışılan ve siyasi reformlarla alakalı bir diğer konu da yolsuzluktur. Son aylarda para aklama ve bu meselenin hükümet-bakanlarla alakasının ortaya çıkması sonrası siyasi reform ihtiyacı daha da şiddetlenmiştir. Bu minvalde her ne kadar her seçimin gündem maddesi olsa da bu seçimde ana gündem maddesi yolsuzlukla mücadele olmuştur. Hemen hemen her aday da bu söylemi sıklıkla dile getirmiştir. Nitekim Malezya Fonu skandalı olarak bilinen skandalla birçok milletvekilinin para aklama ve insan kaçakçılığına karıştığı bilinmektedir. Bu anlamda Milletvekili Ömer et-Tabtabai ülkedeki sistemin çürüdüğünü dile getirmiştir. Akraba kayırma ve kamu fonlarının yanlış kullanımı başta olmak üzere birçok yolsuzluğun 2011'den beri Kuveyt iç siyasetinin merkezinde yer aldığı birçok uzman tarafından iddia edilmektedir.² Dolayısıyla Arap ayaklanmalarının Kuveyt'e sıçramasını engellemek için müteveffa Emir Şeyh es-Sabah'ın tüm Kuveytlilere 1.000 dinar ve ücretsiz yemek dağıtması ile çözülemeyecek kadar büyük bir yolsuzluktan bahsedilebilir. Seçim sonuçlarına bakıldığında da söz konusu yolsuzluğun halk tarafında karşılığı olduğu görülmektedir. Nitekim halk seçimlerde eski parlamento üyelerini seçmemiştir.

Seçimlerden önce tartışılan bir diğer gündem maddesi yabancı düşmanlığıdır. Hâlihazırda Trump'ın Meksikalılara, Avrupa ülkelerinin birçoğunun Suriyelilere yönelik tavırlarına benzer şekilde Kuveyt'te de yabancı düşmanlığının arttığı görülmektedir. Bu anlamda Safa el-Haşim gibi yabancı işçileri ve mültecileri "fırsatçı bakteriler" olarak tanımlayan³ isimlerin söylemleri son dönemlerde artmıştır. Nitekim koronavirüs salgını nedeniyle artan işsizlik ve kötüye giden ekonomik durumun temel müsebbibi yabancı işçiler gösterilmektedir. Nüfusun %70 kadarı yabancı işçi olan Kuveyt'te yabancı düşmanlığı artışa geçmiştir ve sosyal gerilimler artmaktadır.⁴ Bu anlamda özellikle Mısırlı işçilere yönelik saldırıların arttığı gözlemlenmektedir.⁵

Seçimlerden önce tartışılan bir diğer mesele oy birliğiyle meclisten geçen demografik dengesizliği düzenleyen yasa tasarısıdır. Hükûmetin uygulamaya koyması beklenen bu tasarı ülkedeki yabancı işçilerin sayısının azaltılmasını önermektedir. Milletvekili adayı birçok isim de bu tasarı üzerinden yabancı düşmanlığını söylemlerine taşımıştır.⁶ Seçim öncesi yapılan tartışmalar ülkedeki yapısal reformlara olan ihtiyacı ortaya koymakla birlikte, tartışılan meselelerin popülist bir yönünün de olması adayların seçmen kitlesinden etkilendiğini de ortaya koymaktadır.

Katılım, Adaylar ve Kadınlar

Ülkede beş seçim bölgesi bulunmaktadır. 19 alanlı 1.seçim bölgesindeki seçmen sayısı 40.552'si erkek 44.720'si kadın olmak üzere toplamda 85.272'dir. 13 alanlı 2.seçim bölgesindeki seçmen sayısı 31.303'ü erkek 33.662'si kadın olmak üzere toplamda 64.965'tir. 15 alanlı 3.seçim bölgesindeki seçmen sayısı 47.228'i erkek 54.264'ü kadın olmak üzere toplam 101.492'dir. 19 alanlı 4.seçim bölgesindeki seçmen sayısı 70.080'i erkek 80.113'ü kadın olmak üzere toplamda 150.193'tür. Son olarak 22 alanlı 5.seçim bölgesinde ise 84.777'si

erkek 81.445'i kadın olmak üzere toplamda 166.222 seçmen bulunmaktadır.⁷ 5 seçim bölgesine beraber bakıldığında 5.seçim bölgesi hariç kadın seçmenin erkek seçmenden fazla olduğu görülmektedir. Uzmanlara göre söz konusu durumun temel sebebi, 5.seçim bölgesinin daha gelenekselci ve muhafazakâr tutauma sahip olmasından ve kadınların siyasete katılımı ile alakalı bir farkındalık olmamasıdır. Seçimlerden bir önceki haftaya kadar 31 olan kadın aday sayısı 2 adayın adaylığını geri çekmesiyle 29'a düşmüştür. Söz konusu durum diğer seçimlerle kıyaslandığında kadın aday sayısında ciddi bir artışa işaret etmektedir. Bu rakam Kuveyt tarihinde parlamentoya girmek isteyen kadın aday sayısının zirvesidir. Kadınların siyasi hayata katılmasının artması adına birtakım faaliyetler yürütülmüştür. Söz konusu faaliyetlerin başında Mudhawi'nin listesi isimli online platform gelmektedir. Bu anlamda eylül ayında kadınların adaylığının ve temsiliinin desteklenmesi amacıyla "Mudhawi's List" isimli online bir platform kurulmuştur.⁸ Fakat parlamentoya girmeye hak kazananlar arasında hiçbir kadın aday yer alamamıştır.⁹ 2005'te

seçme ve seçilme hakkı elde eden kadınların parlamentodaki temsilleri kademeli olarak düşüş göstermiştir. Bu anlamda 2009'da 4, 2012'de 2, 2016'da 15 adaydan bir aday parlamentoda sandalye kazanırken 2020 seçimlerinde kadın adaylardan hiçbirisi parlamentoya girme hakkı elde edememiştir. Böylelikle 2009'dan bu yana ilk defa kadın milletvekili parlamentoda temsil edilemeyecektir. Kadın adaylar arasında seçimi kazanmaya en yakın aday Alya el-Halid olmuştur. El-Halid 2.seçim bölgesinde yarışmış fakat seçilememiştir. Bir önceki seçimlerde Safa al-Haşim parlamentoda yer alan tek kadın olmuştur. Fakat yabancı işçileri ve mültecileri "fırsatçı bakteriler" olarak tanımlayan al-Haşim, kadınların siyasette kötü temsil edilmesine neden olmuştur. Bu anlamda Kuveyt'in kadın seçmeni al-Haşim'in kötü siyasi performansından etkilenmiş ve kadın adayların meclise girmesini istememiştir. Ayrıca Kuveytli yazar Seher Musa'ya göre kadınların mecliste yer edinmemesi büyük oranda Kuveyt'in toplumsal yapısıyla ilgilidir. Erkek egemen bir toplumda kadınların siyaset dâhil birçok alanda var olmasının önündeki en-

gellere vurgu yapan Musa, kadın siyasetçilerin oy veren kadın vatandaşları dahi ikna edemediği için seçimlerde kaybettiğini belirtmiştir.¹⁰ Ayrıca Danya Zâfir gibi uzmanlara göre ise 2012'de değiştirilen seçim kanunu ve aşiretlerin artan rolü de kadınların seçimleri kaybetmesinde önemli rol oynamıştır.¹¹ Kadınların parlamentoda temsilinin az olması, Kuveyt'in Batılı ülkeler nezdindeki imajını zedelemektedir. Bu anlamda Kuveyt hükûmeti kadınların parlamentodaki temsil problemini bazı bakanlıkları kadınlara vererek çözmeye çalışmaktadır. Örneğin 2016'daki seçimler sonrası kabinede iki bakanlık kadınlara verilmiştir. Yeni kurulan hükûmette ise Bayındırlık Bakanlığı ve Belediye İşlerinden Sorumlu Bakanlık Dr. Rana el-Faris'e verilmiştir. Ayrıca 2035 Vizyonu kapsamında da seçimle ilgili yapısal reformların da yapılması beklenmektedir.

Seçim sonuçlarına göre hükûmet ve es-Sabah ailesine yakın isimlerin kaybettiği, muhalefetin seçimleri kazandığı söylenebilir.

Aşiretler, Gençler ve Muhalefette Dolu Meclis

Seçim sonuçları Emir Nevaf'ın ve kurulacak hükûmetin parlamento bağlamında sınırlandırılacağına ortaya koymaktadır. Nitekim seçim sonuçlarına göre hükûmet ve es-Sabah ailesine yakın isimlerin kaybettiği, muhalefetin seçimleri kazandığı söylenebilir. Bu anlamda muhalefetin çoğunlukta olduğu bir meclis, iç-dış siyasette ve ekonomik-toplumsal düzenlemelerde hükûmetin ve es-Sabah ailesinin gücünü sınırlandırabilir. Nitekim bir önceki parlamentoda yer alan milletvekillerinden sadece 19'u sandalyelerini koruyabilmiştir.¹² 1980'lerden beri hükûmete yakın duran Halef el-Enezi gibi isimler Şii Salih Âşûr ve Selefî Muhammed Hayef gibi isimlere kaybetmiştir. Dolayısıyla 2016'daki seçimi kazanan milletvekillerinin %60 kadarı yani meclisin (3'te 2'si) çoğunluğu seçimi kaybetmiş ve tekrar meclise girememiştir.¹³

Öte yandan seçim sonuçları mecliste aşiretlerin gücünün arttığına işaret etmektedir. Bu anlamda Kuveyt'teki aşiretler toplamda 29 sandalye elde etmiştir. 2016 seçimlerinde 7 oyla sınırlı kalan Avazim, Matran ve Ac-

man gibi aşiretler, sahip oldukları aşiretsel dayanışma ve ayrıcalıklar sayesinde organize olarak seçimlerde başarı elde etmişlerdir. Bununla birlikte geleneksel olarak 4. ve 5.seçim bölgelerindeki aşiretlere mensup milletvekilleri hükûmeti desteklemiş olsa da son dönemlerde hükûmete karşı eleştirel bir tavır sergiledikleri ve muhalefete sempati duydukları görülmektedir. Söz konusu durumun arkasında aşiretlerin, hükûmetin kentsel seçkinlere kıyasla onları ekonomik ve politik olarak marjinalleştirdiği düşüncesi yatmaktadır. Dolayısıyla hükûmet yanlısı aşiret mensubu milletvekillerinin siyasi tercihleri değişmiş ve parlamentoda muhalefetin sayısı artmıştır. Ayrıca Sünni muhalefetle de iyi ilişkiler içerisinde olan Şii Hasan el-Kûhar'ın da meclise girmesiyle birlikte es-Sabah rejimine ve hükûmete yönelik eleştiriler noktasında Şii-Sünni ortaklığında muhalefetin güçleneceği söylenebilir.¹⁴

45 yaşın altında 30 milletvekili seçimleri kazanarak parlamentoda ve Kuveyt iç siyasetinde önemli değişimlerin yaşandığını ortaya koymuştur. Gerek popülizm gerekse koronavirüs salgını nedeniyle sosyal medyanın seçim kampanyasında kullanılması genç adayların başarısının arkasında yatan temel sebeplerdir.

Kuveyt'te nüfusun çoğunluğunu 1-35 yaş arası kesim oluşturmaktadır. PACI verilerine göre ise 1-20 yaş arası kesim bu genç nüfus arasındaki en büyük gruptur. Bu anlamda nüfusun önemli bir kısmını oluşturan gençlerin siyasete yön vermesini engelleyici biçimde Kuveyt Anayasası sadece 21 yaş üstü kişilerin oy kullanmasına izin vermektedir. Buna rağmen

seçimlerde öne çıkan bir diğer mesele genç milletvekili sayısındaki artıştır. Bu anlamda 45 yaşın altında 30 milletvekili seçimleri kazanarak parlamentoda ve Kuveyt iç siyasetinde önemli değişimlerin yaşandığını ortaya koymuştur. Gerek popülizm gerekse koronavirüs salgını nedeniyle sosyal medyanın seçim kampanyasında kullanılması genç adayların başarısının arkasında yatan temel sebeplerdir. Bu anlamda Savtû's-Şebab (Gençliğin Sesi) gibi Instagram platformlarını kullanan genç adaylar, seçmenlerle yakın iletişim sağlamıştır. Ayrıca genç adaylar Rakîb50 adıyla online bir platform kurarak oyların kayıtlarını takip etmişler ve seçimin şeffaf olmasını, parlamentonun sorgulanabilir olduğunu ortaya koymuşlardır.¹⁵ Dolayısıyla birçok aday Whatsapp, Instagram gibi sanal mecralarda yer almıştır. Bu anlamda koronavirüsün geleneksel seçim formatlarını sosyal medya formatlarına dönüştürdüğü ve sosyal medyanın koronavirüs gölgesinde gerçekleştirilen seçimlerde önemli rol oynadığı söylenebilir. Çok fazla yurt dışına seyahat eden gençlerin, koronavirüs salgını nedeniyle ülkede kalması da genç adayların seçmenle irtibatının kolaylaşmasına ve genç seçmenin oy kullanmasına, dolayısıyla genç adayların seçimleri kazanmasına neden olmuştur. Arap devrimleri boyunca hükûmete ve es-Sabah ailesine "baskıcı" politikalarından dolayı eleştiriler yönelten gençlerin mecliste daha fazla temsil hakkı elde etmesi, Kuveyt demokrasisi açısından olumlu bir ilerleme olmakla birlikte es-Sabah rejimi açısından meydan okuma olarak görülmektedir. Bu anlamda genç ve dinamik nüfusa sahip olan Kuveyt'te değişim ve reform söylemlerinin önümüzdeki dönemde daha çok konuşulması beklenmektedir. Söz konusu durum es-Sabah ailesi açısından tehlike olarak görülebilir. Ayrıca Hişam el-Salah ve Ali el-Kattan gibi Şii toplumundan bağımsız kampanya güden gençlerin mecliste

sandalye elde etmeleri de reform söylemlerinin önemli olduğunu ortaya koymaktadır.¹⁶

“Suudi Arabistan ve BAE'nin liderliğinde siyasal İslam'a ve temsilcilerine karşı başlatılan savaş, Kuveyt ölçeğinde başarısızlıkla sonuçlanmıştır.”

Körfez jeopolitiğinde önemli olan Şiile- rin ve Müslüman Kardeşlerin de seçimlerde kaybetmediği söylenebilir. Nüfusun yaklaşık %30'unu temsil eden ve Suudi Arabistan'da olduğu gibi negatif ayrımcılığa uğramayan Şiiler 2016 seçimlerinde olduğu gibi 6 adayla parlamentodaki sandalye sayısını korumuştur. Benzer şekilde Suudi Arabistan'ın aksine Kuveyt'te terörist olarak görülmeyen Müslüman Kardeşler de Ümmet Meclisinde varlığını sürdürmeye hak kazanmıştır. İslami Anayasa Hareketi (HADES) üyesi 3 aday seçimleri kazanarak İhvan'ın Kuveyt iç siyasetindeki temsilinin korunmasını sağlamıştır. Ayrıca İhvan içi mücadelede seçim sonuçlarına yansımıştır. İhvan'ın Kuveyt'teki önemli temsilcilerinden

olan Muhammed ed-Dallal, genç adayların baskısına boyun eğerek seçimlere katılmıştır. Yerine yeni jenerasyonun temsilcisi Abdülaziz es-Sukabi aday olmuş ve parlamentoda yerini almıştır. Kuveyt seçimlerinde İhvan'ın 3 sandalye kazanması her ne kadar BAE-Suudi Arabistan eksenli İhvan'ı marjinalleştirmeye ve halkla bağını koparmaya çalışsa da söz konusu politikanın başarısız olduğunu ortaya koymaktadır.¹⁷ Diğer bir deyişle Suudi Arabistan ve BAE'nin liderliğinde siyasal İslam'a ve temsilcilerine karşı başlatılan savaş, Kuveyt ölçeğinde başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Dolayısıyla Suudi Arabistan ve BAE'nin medya ve baskı aracılığıyla Körfez halkında İhvan'ı terör ile iltisaklandırıp karalama politikası amacına ulaşamamıştır.

Öte yandan İslami Selefi İttifak oluşumu seçimleri kazanamamış olsa da diğer bağımsız İslamcı oluşumların da mecliste sandalye kazandığı görülmektedir. Bu anlamda İslamcı, genç, aşiret mensubu ve muhalif kimliğiyle bilinen Bedir el-Dahum öne çıkmaktadır. Muhalefetin eski lideri olarak bilinen ve şu an sürgünde olan Muslim el-Berrak ile yakın ilişkisi içerisinde olan el-Dahum, muhalif kimlikleri tek çatı altında toplayıp muhalefetin liderliğini

yapabilir.¹⁸ El-Dahum 2011'de Arap devrimlerine paralel sürdürülen ayaklanmalardan sorumlu tutulmuş ve adaylığı iptal edilmişti. Fakat el-Dahum söz konusu kararı mahkemeye taşımış ve başarılı sonuç elde ederek seçimlere girmesini engelleyen kararın bozulmasını sağlamıştır. Söz konusu karar siyasetten uzak tutulan muhalifler için önemli bir işaret olarak görülebilir.

Sonuç

Kuveyt halkı koronavirüsün gölgesinde 5 Aralık 2020 tarihinde Ümmet Meclisi temsilcilerini seçmek için sandığa gitmiştir. Şeyh es-Sabah'ın vefat etmesinden dolayı siyasi bir geçiş sürecine şahitlik eden Kuveyt'te seçim öncesi adaylar yolsuzluk başta olmak üzere çok boyutlu reform maddeleri tartışılmıştır. Kuveyt halkı bir önceki parlamento ve hükûmetten duyduğu rahatsızlığı sandığa yansıtmıştır. Dolayısıyla 2020 seçimlerine katılım, eski seçimlere göre ciddi oranda artış göstermiştir. Bu anlamda kadın seçmen ve kadın aday sayısının arttığı gözlemlenmiştir. Kadınların siyasete katılımını artırma yönünde birçok proje hayata geçirilmiş olsa da 2020 seçimlerinde kadın adaylardan hiçbirisi meclise girmeye hak kazanamamıştır. Söz konusu durum Kuveyt'in toplumsal yapısı, eski kadın adayların temsil sorunu ve seçim kanunundan kaynaklandığı söylenebilir. Seçim sonuçlarının bir diğer önemli çıktısı ise meclisin muhtevasının değişmesi olmuştur. Bu anlamda es-Sabah ailesi ve hükûmete yakın isimler halk tarafından seçilmemiştir. Dolayısıyla 2020 sonrası Kuveyt iç siyaseti daha çalkantılı ve istikrarsız bir döneme girilebilir. Nitekim muhalefetin sayısının artması hükûmete ve bakanlara yönelik gensoruların artmasına ve Emir Neva'f'ın meclisi feshetmesine neden olabilir. 2020 seçimlerinin bir diğer önemli sonucu ise

aşiret mensubu adayların meclisteki sayısının artması olmuştur. Ayrıca liberal ve genç adaylar da mecliste temsil hakkı kazanmıştır. Söz konusu durum Kuveyt iç siyasetinde daha fazla reform söylemlerinin gündeme gelmesine neden olabilir. Ayrıca Şiiler ve Müslüman Kardeşler'e müntesip isimlerin de parlamentoya girdiği görülmüştür. 5 Aralık seçimleri Kuveyt halkının mevcut siyasi gidişattan memnun olmadığını ortaya koymuştur. Diğer bir deyişle seçim sonuçları halkın siyasal reform ve değişim talep ettiğini göstermektedir. Ayrıca seçimler birçok meydan okumaya rağmen %60'ın üstünde bir katılımı gerçekleştirmiştir. Bir önceki seçimle kıyaslandığında halkın seçimlere artan ilgisi toplumun politize olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla muhalefetin çoğunlukta olması ve halkın ciddi anlamda politize olması gerek kurulacak hükûmet için gerekse es-Sabah ailesi için birtakım meydan okumaları da beraberinde getirmektedir. Her ne kadar hükûmet Emir tarafından görevlendiriliyor ve yasaları belirliyor olsa da ekonomik reform ve başta Bidunlar olmak üzere toplumsal sorunların çözümü için mecliste hükûmet-muhalefet iş birliği gerekmektedir. Hükûmet- muhalefet arasındaki potansiyel gerginliğin gerçekliğe dönüşmesi ihtimali koronavirüs ve petrol fiyatlarındaki düşüşten dolayı ekonomik, yabancı işçiler ve Bidunlardan dolayı da toplumsal kriz yaşayan Kuveyt'in siyasi bir türbülansa girmesine neden olabilir. Söz konusu durum, Emir Neva'f'ın hükûmeti düşürmesine, parlamentoyu feshetmesine ve yeniden seçim çağrısı yapmasına neden olabilir. Mezkûr senaryolar ülkeyi yeni bir krize sürükleyeceğinden dolayı rasyonel görülmektedir. Dolayısıyla olası hükûmet-muhalefet çatışmasında Emir Neva'f'ın ara bulucu ve dengeleyici bir rol üstlenmesi beklenebilir.

Dipnotlar

- ¹ Mehmet Rakipoğlu, "Kuveyt Siyasetinde Değişim ve Devamlılık", ORSAM Analiz, No.268, Kasım 2020, s.3-5.
- ² Sofia Barbarani , "What to expect from Kuwait's parliamentary election", Al-Jazeera, 4 December 2020.
- ³ "Migrants must pay to breathe Kuwaiti air, says anti-expat lawmaker", The New Arab, 15 September 2019.
- ⁴ Mehmet Rakipoğlu, "Koronavirüs Körfez'deki Jeopolitik Riskleri Artırdı", SETA Odak, 6 Mayıs 2020; Yousef H. Alshammari, "Coronavirus in Arab Gulf States: Symptoms Include Range of Xenophobia", Inside Arabia, 2 April 2020.⁵ Arab News. UAE Opens Consulate In Morocco-Controlled Western Sahara, 4 November 2020
- ⁵ "You're hired to serve us': Kuwaiti influencer launches vile attack on Egyptians", The New Arab, 30 May 2020; "Saudi police drag stranded Egyptian who threatened 'repatriation riots' amid coronavirus pandemic", The New Arab, 9 May 2020.
- ⁶ Yasmena Al Mulla, "Explainer: Everything you need to know about the 2020 Kuwaiti parliamentary elections", Gulf News, 05 November 2020.
- ⁷ Söz konusu rakamlara Gulf International Forum'un hazırladığı "Kuwait Parliament Elections" başlıklı tablodan ulaşılmıştır.
- ⁸ Joud Al-Marar, "Mudhawi's List: Advocating for Kuwaiti Women in Politics", The Arab Gulf State Institute in Washington, 30 November 2020.
- ⁹ "Kuwait election delivers all-male parliament", Deutsche Welle, 06 December 2020.
- ¹⁰ Sahar Moussa, "Why aren't women elected to parliament?", Kuwait24Hours, 10 December 2020.
- ¹¹ Thafer, ibid.
- ¹² Yasmena Al-Mulla, "Kuwait election results: Big changes, all-male new parliament", Gulf News, 06 December 2020.
- ¹³ Kristin Smith Diwan, "Kuwaitis Vote for Change", The Arab Gulf State Institute in Washington, 8 December 2020.
- ¹⁴ Thafer, ibid.
- ¹⁵ Thafer, ibid.
- ¹⁶ Diwan, ibid.
- ¹⁷ Diwan, ibid.
- ¹⁸ Thafer, ibid.

Notlar

[illegible]

Notlar

[illegible]

ORTADOĞU ETÜTLERİ
MIDDLE EASTERN STUDIES

Call volume 11 • Sayı Number 2 • Aralık December 2019

- **Somali State Conflict: Revisiting the Political Economy of the Somali Security State (1969-1991)**
Dr. Mohamed Osman Gauda / Dr. Çay Özgüç Muhammed Hani Özo
- **International Intervention in Libya since 2011 and Its Political Implications**
Dr. Khayal M. Omer / Shady A. / Alshabab
- **Syrian Refugees Imbroglio: An Analysis of the Reception and Integration of Displaced Syrian Population in Turkey**
İsmail Sarısoke
- **The United States Foreign Policy Towards Kurds**
Amal Alkhatib
- **From Consultation to Coexistence: A Methodological Approach for Improving Turkish-Arab Relations**
Nesrin Akdoğan
- **Kuwaitin e Odaqlanan Güç Mücadelesi: Sebepler ve Aktörler**
Gökhan Tiryakioğlu
- **Obama Dönemi Amerikan Dış Politikasında Saldırgan Gerçeklik: Iraklılar ve Şii Türkleri Örneği**
Halil Çakır Çelik / Nihan Özcan
- **İrak ve Şii İslam Dönemi na Dışarı Çalıp ve Göçmenlerinde**
Amerika Birleşik Devletlerinde
Nesrin Kurt
- **Doğu Akdeniz Enerji Sarmalını İsrail Enerji Politikaları Penceresinden Gözlemledik**
Ömer Fırat Kahraman
- **KITAP İNCELEMELERİ / BOOK REVIEWS**
مرحمة بنت عبد الله / د. وديع فهدية / د. هادي هادي
- **Özmenin İmparatorluğu'nun İktisadi Cepheleri / İktisadi**

www.ortadogu-etutleri.com

ORTADOĞU ETÜTLERİ / MIDDLE EASTERN STUDIES

ORSAM Yayınları

ORSAM, süreli yayınları kapsamında Ortadoğu Analiz ve Ortadoğu Etütleri dergilerini yayınlamaktadır. İki aylık periyotlarla Türkçe olarak yayınlanan Ortadoğu Analiz, Ortadoğu'daki güncel gelişmelere dair uzman görüşlerine yer vermektedir. Ortadoğu Etütleri, ORSAM'ın altı ayda bir yayınlanan uluslararası ilişkiler dergisidir. İngilizce ve Türkçe yayınlanan, hakemli ve akademik bir dergi olan Ortadoğu Etütleri, konularının uzmanı akademisyenlerin katkılarıyla oluşturulmaktadır. Alanında saygın, yerli ve yabancı akademisyenlerin makalelerinin yayımlandığı Ortadoğu Etütleri dergisi dünyanın başlıca sosyal bilimler indekslerinden Applied Sciences Index and Abstracts (ASSIA), EBSCO Host, Index Islamicus, International Bibliography of Social Sciences (IBBS), Worldwide Political Science Abstracts (WPSA) tarafından taranmaktadır.

Mustafa Kemal Mah. 2128. Sok.
No:3 Çankaya/Ankara

+90 (850) 888 15 20
+90 (312) 430 39 48

info@orsam.org.tr
www.orsam.org.tr

orsamorgtr